

**Goran DRINČIĆ (Podgorica)**  
Institut za strane jezike – Podgorica  
gorandr@t-com.me

**PREVOĐENJE STRUČNIH TEKSTOVA IZ OBLASTI PRAVA:  
KOMPONENTNA ANALIZA KAO PREVODILAČKI POSTUPAK\***

Glavna tema istraživanja ovog rada jeste prevođenje stručnih pravnih tekstova s engleskog na crnogorski jezik i obratno. U fokusu se nalaze prevodilačke metode i procedure koje se u tom procesu koriste, s posebnim akcentom na komponentnoj analizi kao prevodilačkom postupku.

Ključne riječi: *karakteristike pravnoga diskursa, komponentna analiza, leksička polja, prevodilački postupci*

## **I. Uvod**

Poteškoće na koje prevodilac nailazi pri prevođenju pravnih tekstova javljaju se iz mnogo razloga ali dva se ističu kao glavni: specifičnost pravnog diskursa i asimetrija među pravnim sistemima.

Pravni diskurs, kao i većina drugih stručnih diskursa koji se koriste u različitim profesionalnim i institucionalnim okruženjima, umnogome se razlikuje od opšteg diskursa, prije svega svojim leksikonom, odnosno velikim brojem stručnih izraza. Kad govorimo o pravnom diskursu engleskoga jezika, naročito se izdvajaju arhaični i rijetko korišćeni izrazi, strane riječi i latinizmi, česta ponavljanja pojedinačnih izraza, fraza i struktura, dugačke kompleksne rečenice i definicije, upotreba pasiva i imperativnoga *shall*, nominalizacija, nepersonalizovani stil itd. S druge strane, slične odlike ima i pravni diskurs crnogorskoga jezika, uz izraženiju kratkoću definicija i karakteristi-

---

\* Rad čine prilagođeni odlomci iz magistarskoga rada *Terminologija iz oblasti krivičnog prava u engleskom i crnogorskom jeziku*, odbranjenoga na Institutu za strane jezike u Podgorici 2009. godine.

čnu upotrebu nepersonalizovanoga prezenta na mjestima na kojima se u engleskom koristi *shall* kojim se izražava pravni imperativ.

Drugi glavni izvor poteškoća leži u razlikama među pravnim sistemima različitih zemalja koje su velike (naročito su bitne razlike između kontinentalnog i anglosaksonskog prava), kao i njihov uticaj na sami prevod. Naime, među problemima koje sa sobom nosi prevođenje pravnih tekstova od ključnog je značaja problem terminološke ekvivalencije odnosno semantičke korespondencije među terminima. Pravni sistem svake zemlje samo je dio šireg društveno-političkog okvira te zemlje, te je kao takav usko povezan s historijom, tradicijom i drugim specifičnostima konkretnoga društva.<sup>1</sup> Unutar svakoga društva odnosi između prava, kulture i tradicije vrlo su kompleksni i specifično vezani za dato društvo. Pravo je u suštini socio-kulturni fenomen i kao takvo je uvijek duboko povezano s kulturom i tradicijom društva. U skladu s tim, može se reći da je pravna terminologija više i uže vezana za pravni sistem nego za sami jezik.<sup>2</sup> Sasvim je logično da taj kompleksni društveni okvir ne može biti identičan čak ni među zemljama čiji pravni sistemi imaju isto porijeklo, kao što su na primjer engleski i američki, a kamoli kad to nije slučaj. Stoga se prevodioci suočavaju ne samo s različitim, često suprotstavljenim, pravnim sistemima već i s relativnim značenjem pravnih koncepata. Dešava se da određeni pravni koncept ne postoji u pravnom sistemu druge zemlje ili pak postoji ali se odnosi na druge stvari. Naime, za razliku od drugih vrsta stručnih prijevoda, recimo onih iz oblasti medicine, nauke ili tehnologije, pravni tekstovi najčešće uključuju veoma malo univerzalnih komponenti i mnogo više koncepata vezanih isključivo za dato društvo čiji se pravni sistem opisuje. To je u najvećoj mjeri posljedica toga što su pravna terminologija i koncepti obično proizvod nacionalnih pravnih sistema, koji imaju sopstvenu historiju, principe po kojima su organizovani i koji su, što je najbitnije, osmišljeni tako da odgovore potrebama konkretnoga društva.<sup>3</sup> Glavni je problem u tome što se pravni koncepti jednoga društva nekad podudaraju s onima iz drugog društva a nekad ne, odnosno dok neki koncepti mogu imati identično značenje, neki se drugi mogu ili djelimično značenjski preklapati ili potpuno razlikovati. Kao rezultat toga najveća poteškoća za prevodioca jeste da utvrdi da li se pravni koncepti podudaraju u dva jezika. Gledanje na određeni koncept u ciljnome jeziku za koji ne postoji uporediv koncept u jeziku izvoru kao na ekvivalent datoga termina iz jezika izvora može lako do-

---

<sup>1</sup> V. Capellas – Espuny, G. 1999. "The Problem of Terminological Equivalence in International Maritime Law", *Translation Journal Volume 3*, No. 3, July 1999.

<sup>2</sup> Pommer, S. 2008. *Translation as Intercultural Transfer: The Case of Law*, p. 17.

<sup>3</sup> Šarčević, S. 1997. *New Approach to Legal Translation*, The Hague: Kluwer Law International, p. 232.

vesti do nesporazuma i dvosmislenosti u prevodu.<sup>4</sup> Imajući u vidu značaj pravnih tekstova poput zakona, ugovora, sporazuma, konvencija itd., ne treba posebno naglašavati moguće implikacije eventualnih nepreciznosti u prijevodu. Zbog svega toga prevodilac mora u svakome trenutku biti izuzetno obazriv i svjestan različite prirode pravnih sistema i mogućega nedostatka prijevodnih ekvivalenata.

Prezentovanje nekih od načina na koje se uspješno mogu prevazići pomenute prepreke predstavlja i glavni cilj ovoga rada.

## II. Prevodilačke metode i procedure

Proces prevođenja, zna se, podrazumijeva primjenu mnogobrojnih prevodilačkih metoda i procedura koje se mogu upotrebljavati nezavisno, ali i u kombinaciji jedna s drugom. Prevodilačke metode odnose se na sâm pristup prevođenju konkretnoga teksta, dok se konkretni problemi u strukturi samoga teksta prevazilaze zahvaljujući prevodilačkim procedurama. Neke od najznačajnijih prevodilačkih metoda jesu doslovno (*word for word*), bukvalno (*literal*), vjerno (*faithful*), ili slobodno prevođenje (*free*), adaptacija (*adaptation*) itd.<sup>5</sup> Ipak, najčešća je dilema ona između doslovnog i slobodnoga prijevoda. Za razliku od književnih tekstova, u vezi s kojima se može raspravljati o tome koliko slobodno prevodilac može interpretirati originalni tekst, priroda stručnih, a u okviru njih i pravnih, tekstova takva je da zahtijeva prijevod što bliži izvornome tekstu, tj. pretežnu upotrebu prve metode. Naravno, kad to nije moguće – bilo zbog neadekvatnih prijevodnih ekvivalenata, leksičkih praznina ili potencijalne neodređenosti ili dvosmislenosti prijevoda – koriste se i ostale metode.

Treba imati na umu da je glavni zadatak prevodioca pravnog teksta da proizvede prijevod koji će prije svega ostaloga biti funkcionalan. To u praksi znači da je, imajući u vidu činjenicu da svaki pravni sistem ima manje ili više jedinstven vokabular, zadatak prevodioca pronalaženje prijevodnih ekvivalenata koji vrlo često neće u potpunosti prenositi značenje termina iz izvornoga jezika. Ipak, uopšteno govoreći, bez obzira na svu potencijalnu složenost izraza u originalnome tekstu, pri prevođenju pravnoga teksta prevodilac mora težiti jasnoći i preciznosti prijevoda, što će nerijetko podrazumijevati i promjenu reda riječi i drugih sintaksičkih konstrukcija. Kad u originalu postoji

---

<sup>4</sup> V. Capellas-Espuny, G. 1999. *The Problem of Terminological Equivalence in International Maritime Law*, Translation Journal Volume 3, No.3, July 1999.

<sup>5</sup> V. Newmark, 1988. *A Textbook of Translation*, Prentice Hall International, p. 45–46.

dvosmislenost ili nejasnoća, prevodilac to mora sačuvati i u prijevodu. Što se sintakse tiče, ona se može mijenjati kako bi prijevod bio u duhu jezika cilja ali značenje i logičko-semantički odnosi moraju ostati neizmijenjeni.<sup>6</sup>

Poseban problem u vezi s nepoklapanjem termina predstavlja i nepostojanje formalnih korespondenata u dvama jezičkim sistemima, odnosno tzv. nulti odnosi između jezika. U tim situacijama prevodiocu na raspolaganju stoje različiti prevodilački postupci koji za cilj imaju premošćavanje razlika između jezika, odnosno pronalaženje adekvatnoga prijevodnog rješenja uprkos leksičkoj praznini u jeziku cilju. U literaturi postoje različite klasifikacije prevodilačkih postupaka. Neki od najčešće korištenih jesu *opisno prevođenje*, *kalkovanje* i *pozajmljivanje*.

Opisno prevođenje podrazumijeva prevođenje opisnom imeničkom ili pridjevskom klauzom. Opisni prijevod najčešće predstavlja neku vrstu objašnjenja termina te je jasno da kao takvo ne može biti najadekvatnije rješenje sa stanovišta ekonomičnosti jezika, međutim vrlo često taj postupak predstavlja najlogičnije prevodilačko rješenje koje se samo po sebi nameće kad u jeziku cilju ne postoji jedinstvena leksema za prenošenje smisla lekseme iz jezika izvora (npr. *offender* – *počinilac krivičnog djela*, *arraignment* – *izvođenje pred sud*).

Pod kalkovanjem se podrazumijeva doslovno prevođenje elemenata riječi iz jezika izvora odgovarajućim elementima u jeziku cilju. Kalkovanje je, inače, primjenjivo samo na složene izraze, fraze itd. i može biti *potpuno* (kad se oba elementa fraze iz jezika izvora doslovno prevode) ili pak *djelimično* (pri čemu se prevodi samo jedan element) (npr. *police procedures* – *policijske procedure*, *potential bias* – *potencijalna pristrasnost*).

Pozajmljivanje podrazumijeva preuzimanje riječi iz jezika izvora uz fonološko, morfološko ili drugo preoblikovanje. Tako se, na ekonomičan i precizan način, pokriva leksička praznina u jeziku cilju. U kategoriju posuđenica spadaju i internacionalizmi, odnosno riječi latinskoga, grčkog ili francuskoga porijekla koje su prihvaćene u većini svjetskih jezika u svome izvornom obliku (npr. *mens rea*, *actus reus*, *nolo contendere*). Naravno, primjeri prijevoda posuđenicom brojni su i ako ostavimo po strani internacionalizme (npr. *dissident* – *disident*, *capacity* – *kapacitet*).

Od ostalih prevodilačkih procedura ovđe ćemo pomenuti samo neke najbitnije kad je u pitanju prevođenje stručnih tekstova. To su: *transferencija* (doslovno prebacivanje riječi iz izvornoga jezika u tekst jezika cilja), *naturalizacija* (prebacivanje riječi iz izvornoga jezika uz prilagođavanje morfologiji jezika cilja), *transpozicija* (odnosi se na gramatičke promjene prilikom pre-

---

<sup>6</sup> V. Priručnik za prevođenje pravnih propisa Republike Hrvatske na engleski jezik, 2006, str. 13.

vođenja s izvornog jezika na jezik cilj), *modulacija* (uključuje promjenu tačke gledišta ili perspektive s ciljem da prijevod zvuči prirodnije i da se izbjegne doslovan prijevod), *priznati prijevod* (podrazumijeva upotrebu zvaničnih i već postojećih opšteprihvaćenih stručnih termina) i *parafraza* (procedura koja se odnosi na situaciju kad prevodilac u nedostatku terminološkog ekvivalenta daje opis značenja termina iz izvornog jezika).<sup>7</sup>

Pored tih koriste se i mnoge druge prevodilačke procedure kao što su traženje funkcionalnog ili opisnog ekvivalenta, traženje sinonima, kompenzacija, ekvivalencija, adaptacija, neologizmi itd. Mi međutim nećemo detaljnije govoriti o svima njima. Opširnije se o njima može pročitati u odgovarajućoj stručnoj literaturi.<sup>8</sup> Osvrnućemo se umjesto toga s više pažnje na jedan prevodilački postupak koji se nešto manje koristi ali koji može biti od velike pomoći prevodiocu u slučaju nedostatka direktnoga prijevodnog ekvivalenta u jeziku cilju – a to je komponentna analiza.

### III. Kontrastivna analiza i poređenje leksičkih polja

Kao što je već rečeno, jedna od najčešćih poteškoća sa kojom se prevodilac može sresti pri prevođenju pravnog teksta jeste relativnost pravnih konceptata i pojmova. Naime, brojni su slučajevi kad uopšte nije jednostavno utvrditi postojanje crnogorskoga prijevodnog ekvivalenta za određeni pojam iz engleskoga jezika i obratno. To je, kad govorimo o oblasti krivičnoga prava, naročito karakteristično za razna krivična djela odnosno prekršaje jer rječnici često nude proizvoljna i nedovoljno precizna rješenja. Na primjer, takav je slučaj s različitim stepenima ubistava. Jedini način da utvrdimo koji je crnogorski pojam, primjera radi, prijevodni ekvivalent engleskoga termina *first degree murder*, a koji pojma *second degree murder*, jeste kontrastiranje značenjskih komponenti tih termina. Drugim riječima, razložićemo svaki od datih termina na komponente koje čine njegovo značenje jer u krajnjoj liniji značenje nije ništa drugo do kompleks značenjskih komponenti koje se mogu analitički izučiti.<sup>9</sup>

Najsažetija definicija kontrastivne analize bila bi da je u pitanju proučavanje jednoga jezika kroz prizmu drugog. Naime, u procesu prevođenja dva jezika postavljena su jedan prema drugome, a kontrastivna analiza po-

<sup>7</sup> V. Newmark, 1988. *A Textbook of Translation*, Prentice Hall International, p. 81–85.

<sup>8</sup> Isto, p. 81–89.

<sup>9</sup> Bugarski, R. 1991. *Uvod u opštu lingvistiku*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva / Zavod za izdavanje udžbenika, Beograd / Novi Sad, str. 138.

smatra kategorije jednoga jezika u odnosu prema odgovarajućim kategorijama drugoga jezika. Osnovna pretpostavka kontrastivne analize jeste da se poredi oni elementi ili kategorije dva jezika koji imaju neko zajedničko formalno ili semantičko svojstvo.<sup>10</sup> Naravno, ako se izvjesni elemenat u jeziku izvoru nikad ne javlja u prijevodu na jezik cilj, ti se elementi neće ni porediti niti će se smatrati uporedivim. Komparabilnost se dakle utvrđuje na osnovu prijevodne ekvivalencije, a da bi se ista utvrdila, potreban je i treći element poređenja, recimo definicija nekoga značenja, čija se realizacija traži u elementima koji se upoređuju. Taj treći elemenat – prema kome se poređenje vrši – predstavlja neko univerzalno jezičko obilježje odnosno *tertium comparationis*.<sup>11</sup>

Radi ilustracije, u našem ranijem primjeru zajedničko obilježje datih termina jeste čin oduzimanja života. Naravno, zajednička obilježja mogu se tražiti i na drugim nivoima, kao što su fonološki ili gramatički,<sup>12</sup> ali nas ovđe prije svega zanima značenjska odnosno semantička jednakost odgovarajućih elemenata u dvama jezicima te da ćemo se fokusirati isključivo na leksički nivo odnosno na značenje na nivou leksema.

Kad govorimo o zajedničkim obilježjima i njihovoj ulozi u diferencijaciji smisla leksema, potrebno je istaći da nijesu sva obilježja iste semantičke važnosti. Naime, zajednička obilježja koja odražavaju tipična, semantički relevantna, svojstva odgovarajućega vanjezičkog entiteta, te kao takva imaju dijagnostičku funkciju pri utvrđivanju smisla određene lekseme, nazivaju se dijagnostičkim obilježjima. S druge strane, obilježja koja imaju nižu semantičku relevantnost jer izražavaju dodatna svojstva vanjezičkog entiteta nazivaju se nedijagnostičkim obilježjima. Glavna uloga identifikacije dijagnostičkih obilježja upravo je u semantičkom kontrastiranju. Kontrastiranjem se prije svega utvrđuju obilježja smisla pojedinačnih leksema, no na taj način mogu se ustanoviti i smisaoni odnosi kod čitavoga niza semantički povezanih leksema.<sup>13</sup> Kako se navedeni odnosi mogu utvrditi ne samo u okviru jednoga jezika već i između dva ili više njih, uloga koju kontrastiranje distinktivnih semantičkih obilježja značenjski bliskih leksema ima u prevođenju suštinski je bitna.

Cilj nam je, dakle, poređenjem semantičkih komponenti različitih vrsta ubistva u američkom odnosno crnogorskom pravosudnom sistemu utvrditi najpreciznije moguće pojmovne ekvivalente. Kao osnov za poređenje zna-

---

<sup>10</sup> Ivir, V. 1985. *Teorija i tehnika prevođenja*, Zavod za izdavanje udžbenika, Novi Sad, str. 81.

<sup>11</sup> Đorđević, R. 2004. *Uvod u kontrastiranje jezika*, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, str. 54.

<sup>12</sup> Isto, str. 54.

<sup>13</sup> Prčić, T. 2008. *Semantika i pragmatika reči*, Zmaj, Novi Sad, str. 51–52.

čenjskih obilježja odnosno komponenti, poslužiće nam definicije datih termina u američkom saveznom odnosno crnogorskom Krivičnom zakoniku.

U američkom saveznom Krivičnom zakoniku stoji:

Član 1111. Teško ubistvo (Murder):

(a) Teško ubistvo je protivzakonito lišenje života ljudskog bića s umišljajem. Svako ubistvo koje je počinjeno trovanjem, iz zasjede, ili na bilo koji drugi svojevolian, namjieran, zlonamjieran način, i ubistvo s umišljajem; ili ono koje je počinjeno pri vršenju, ili u pokušaju vršenja, paljevine, bjekstva, ubistva, otmice, izdaje, špijunaže, sabotaze, seksualnog zlostavljanja, zlostavljanja dece, provale, ili pljačke; ili ono koje je počinjeno pri vršenju nasilja nad detetom ili decom; ili ono koje je počinjeno s umišljajem, protivzakonito i zlonamjerno s ciljem da se izazove smrt nekog drugog lica a ne onog koje je ubijeno, jeste ubistvo prvog stepena (First degree murder).

Svako drugo teško ubistvo je ubistvo drugog stepena (Second degree murder)...

Član 1112. Ubistvo (Manslaughter)

(a) Ubistvo je protivzakonito lišenje života ljudskog bića bez zle namjere. Postoje dvije vrste:

Ubistvo na mah (Voluntary) — U iznenadnoj svađi ili žaru rasprave.

Nehatno lišenje života (Involuntary) — U činjenju neke druge nezakonite radnje koja nije iz kategorije teških krivičnih djela, ili u činjenju, na nezakonit način ili bez dužne pažnje i opreza, zakonite radnje koja može prouzrokovati smrt.

S druge strane, u četrnaestom poglavlju crnogorskoga Krivičnog zakonika kaže se:

*Teško ubistvo*

Član 144 („Sl. list RCG“, br. 47/06)

Zatvorom najmanje deset godina ili kaznom zatvora od četrdeset godina kazniće se:

1) ko drugog liši života na svirep ili podmukao način;

2) ko drugog liši života pri bezobzirnom nasilničkom ponašanju;

3) ko drugog liši života i pri tom sa umišljajem dovede u opasnost život još nekog lica;

4) ko drugog liši života iz koristoljublja, radi izvršenja ili prikrivanja drugog krivičnog djela, iz bezobzirne osvete ili iz drugih niskih pobuda;

5) ko liši života službeno ili vojno lice pri vršenju ili u vezi sa vršenjem službene dužnosti;

6) ko liši života dijete ili bremenitu ženu;

7) ko liši života člana svoje porodice ili porodične zajednice kojeg je prethodno zlostavljao;

8) ko sa umišljajem liši života više lica, a ne radi se o ubistvu na mah, ubistvu djeteta pri porođaju ili ubistvu iz samilosti.

#### *Ubistvo na mah*

##### Član 145

Ko drugog liši života na mah doveden bez svoje krivice u jaku razdraženost napadom, zlostavljanjem ili teškim vrijeđanjem od strane ubijenog, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

#### *Nehatno lišenje života*

##### Član 148

Ko drugog liši života iz nehata, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Radi boljega pregleda, identifikovane značenjske komponente navedenih termina prikazaćemo grafički.<sup>14</sup> U tabeli 1 dat je prikaz prisustva ili odsustva različitih značenjskih elemenata u vrstama ubistva koje prepoznaje američko zakonodavstvo a u tabeli 2 prikaz prisustva ili odsustva istih tih elemenata u vrstama ubistva koje definiše crnogorski Krivični zakonik.

---

<sup>14</sup> Izdvojene značenjske komponente i termini čiji se prijevodni ekvivalenti utvrđuju preuzeti su iz navedenih krivičnih zakonika.

**Tabela 1**

|                          | Umišljaj | Zla namjera | Druge otežavajuće okolnosti (izvršeno na svirep način, iz zasjede, ubistvo deteta itd.) | U žaru rasprave (namjera postoji ali se odgovornost zasniva na specifičnom stanju uma) | Nedostatak dužne pažnje i opreza |
|--------------------------|----------|-------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|
| Murder                   | +        | +           | +/-                                                                                     | -                                                                                      | -                                |
| First degree murder      | +        | +           | +                                                                                       | -                                                                                      | -                                |
| Second degree murder     | +        | +           | -                                                                                       | -                                                                                      | -                                |
| Manslaughter             | -        | -           | -                                                                                       | +/-                                                                                    | +/-                              |
| Voluntary manslaughter   | -        | -           | -                                                                                       | +                                                                                      | -                                |
| Involuntary manslaughter | -        | -           | -                                                                                       | -                                                                                      | +                                |

**Tabela 2**

|                        | Umišljaj | Zla namjera | Druge otežavajuće okolnosti (izvršeno na svirep način, iz zasjede, ubistvo deteta itd.) | U žaru rasprave (namjera postoji ali se odgovornost zasniva na specifičnom stanju uma) | Nedostatak dužne pažnje i opreza |
|------------------------|----------|-------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|
| Teško ubistvo          | +        | +           | +                                                                                       | -                                                                                      | -                                |
| Ubistvo na mah         | -        | -           | -                                                                                       | +                                                                                      | -                                |
| Nehatno lišenje života | -        | -           | -                                                                                       | -                                                                                      | +                                |

Na osnovu sprovedenoga poređenja izdvojenih semantičkih komponenti, zaključujemo sljedeće: crnogorski pojam *teško ubistvo* značenjski se poklapa s engleskim terminom *murder*. Razlika je, međutim, u tome što se u američkom Krivičnom zakonu pojam *murder* dodatno dijeli na *first degree murder* i *second degree murder* dok u crnogorskom navedene podjele nema već su oba stepena uključena u koncept *teškog ubistva*. Engleski termin *manslaughter* nema, u zakonu izdvojen, direktan ekvivalent u crnogorskom jeziku ali se njegove potkategorije *voluntary manslaughter* i *involuntary manslaughter* značenjski potpuno poklapaju s crnogorskim pojmovima *ubistvo na mah* odnosno *nehatno lišenje života*.

Sad se, naravno, postavlja pitanje: što u slučaju nedostatka direktnoga pojmovnog ekvivalenta? Posmatrajući značenjske komponente termina *first degree murder* i *second degree murder*, a imajući u vidu leksičku prazninu u crnogorskome jeziku za diferencijaciju između ta dva stepena teškog ubistva, kao jedino logično rješenje nameće se doslovno prevođenje, čime dolazimo do termina *ubistvo prvoga stepena* ili *prvostepeno ubistvo* i *ubistvo drugoga stepena* ili *drugostepeno ubistvo*. Što se pak tiče termina *manslaughter*, imajući u vidu njegove značenjske komponente dolazimo do zaključka da je najbolje prijevodno rješenje – generički termin *ubistvo*, kojim se pravi potrebna distanca od koncepta teškog ubistva dok u slučaju potrebe za daljim nijansiranjem značenja dolazimo do potkategorija *ubistvo na mah* odnosno *nehatno lišenje života*.

Da sumiramo:

*Murder* – *Teško ubistvo*

*First degree murder* – *Ubistvo prvoga stepena*

*Second degree murder* – *Ubistvo drugoga stepena*

*Manslaughter* – *Ubistvo (Ubistvo na mah ili nehatno lišenje života)*

*Voluntary manslaughter* – *Ubistvo na mah*

*Involuntary manslaughter* – *Nehatno lišenje života*

Na sličan način – kontrastiranjem semantičkih obilježja leksema – mogu se razriješiti i druge prevodilačke nedoumice u slučaju nepodudaranja pravnih konceptata u dvama jezicima. Nepodudaranja je u krivično-pravnom registru mnogo, dovoljno je uzeti za primjer engleski termin *offense*, koji se u Sjedinjenim Američkim Državama može odnositi na sve protivpravne radnje – od najtežih krivičnih djela do običnih saobraćajnih prekršaja. S obzirom na to da u crnogorskom jeziku ne postoji leksička jedinica takvoga obima značenja jasno je da će prevodilac, ukoliko želi tačan i nedvosmislen prijevod, morati na ovaj ili onaj način utvrditi na što se tačno dati termin u konkretnom kontekstu odnosi (slično je i s terminom *felonies*, koji takođe nema direktan

prijevodni ekvivalent istog obima značenja u našem jeziku, kao i brojnim drugim primjerima).

#### **IV. Zaključak**

Ovaj je rad nastao kao rezultat ideje da se napravi odgovarajući osvrt na pitanje prevođenja tekstova iz oblasti krivično-pravnoga registra. Svi koji su se ovim zadatkom nekad bavili svjedoci su brojnih poteškoća koje ovaj posao sa sobom nosi, bez obzira na to radi li se o prijevodu s engleskog na crnogorski ili pak s crnogorskog na engleski jezik. Kao što je već pomenuto problemi na koje nailazi prevodilac pravnih tekstova višestruki su i kreću se u rasponu od specifične prirode pravnoga diskursa do nemogućnosti pronalaženja adekvatnih prijevodnih ekvivalenata za određene koncepte iz jezika izvora usljed uske povezanosti pravnih sistema s izvornom kulturom, tradicijom i drugim specifičnostima izvornoga jezika.

Priroda pravnoga jezika je takva da on obiluje stručnim teminima, latinizmima, dugačkim konstrukcijama; upotrebljava se formalni stil, prekomjerna nabravanja, nepregledni nizovi fraza itd. Pri prevođenju pravnih dokumenata prevodilac mora biti svjestan da oni često proizvode određena pravna dejstva, pa čak i kad prijevod nema snagu zakona ili ugovora već samo informativni karakter. Nužno je da prevodilac dobro poznaje stručnu terminologiju, kako onu u izvornom jeziku tako i onu u jeziku cilju.

Poznavanje stručne terminologije predstavlja neophodan ali ne i dovoljan uslov za uspješan prijevod. Naime, u slučaju nepodudaranja pravnih sistema, odnosno onda kad se institucije i pravni sistemi jedne zemlje razlikuju od onih u drugoj zemlji, razlikuju se i pravni pojmovi, koncepti, definicije itd. Čak i kada se koncepti naizgled podudaraju potrebno je, osim denotativnog, imati u vidu i konotativni nivo, sa svim kolokacijama, kontekstima u kojima se određeni termin koristi itd. Jednom riječju, dobar prijevod zahtijeva i dobro razumijevanje teme koja se obrađuje i bliskost sa sličnim modelima u jeziku cilju. Naravno, ne smijemo zaboraviti ni osnov znanja i vještina svakog prevodioca – lingvistička i teorijska znanja, u koje spadaju i korišćenje različitih prevodilačkih procedura, teorija, metoda, te semantička i komponentna analiza, čiji je značaj ilustrovan i ovim radom. Uz pomenuta stručna znanja materije koja se prevodi, sposobnost prevodioca da iskoristi različite prevodilačke vještine čini osnov stvaranja uspješnoga prijevoda iz bilo koje stručne oblasti.

**Izvori i literatura:**

- Bugarski, Ranko, *Uvod u opštu lingvistiku*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva / Zavod za izdavanje udžbenika, Beograd / Novi Sad, 1991.
- Capellas-Espuny, Gemma, 1999, „The Problem of Terminological Equivalence in International Maritime Law“, *Translation Journal Volume 3*, No. 3, July 1999.
- Đorđević, Radmila, *Uvod u kontrastiranje jezika*, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 2004.
- Ivir, Vladimir, *Teorija i tehnika prevođenja*, Zavod za izdavanje udžbenika, Novi Sad, 1985.
- Newmark, Peter, *A Textbook of Translation*, Prentice Hall International, 1988.
- Pommer, Sieglinde, *Translation as Intercultural Transfer: The Case of Law*, 2008.
- Prčić, Tvrtko, *Adaptacija novih reči iz engleskog jezika prevođenjem*, Filozofski fakultet Novi Sad, 2002.
- Prčić, Tvrtko, *Semantika i pragmatika reči*, Zmaj, Novi Sad, 2008.
- Šarčević, Susan, *New Approach to Legal Translation*, The Hague: Kluwer Law International, 1997.
- Šarčević, Susan, *Legal Translation and Translation Theory: a Receiver-oriented Approach*, University of Rijeka, Croatia
- Krivični zakonik, Službeni list Republike Crne Gore, broj 70/03.
- Priručnik za prevođenje pravnih propisa Republike Hrvatske na engleski jezik, 2006.

**Goran DRINČIĆ**

**TRANSLATING LEGAL TEXTS:**

**COMPONENTIAL ANALYSIS AS A TRANSLATION PROCEDURE**

Author deals with the issue of translating texts from the field of criminal law from English to Montenegrin and vice-versa. The focus is on English and Montenegrin lexis from the area of criminal procedure law. The main aim is to establish translation equivalents of relevant lexical items from this field, as well as to identify the best methods for overcoming the translation difficulties encountered in the process. For that purpose, different translation methods and procedures, semantic and componential analysis and other procedures were used.

Keywords: *legal discourse features, componential analysis, lexical fields, translation procedures*